

PL

PL

PL

KOMISJA EUROPEJSKA

Bruksela, dnia 19.7.2010
KOM(2010)390 wersja ostateczna

**SPRAWOZDANIE KOMISJI DLA PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO, RADY,
EUROPEJSKIEGO KOMITETU EKONOMICZNO-SPOŁECZNEGO I KOMITETU
REGIONÓW**

w sprawie wdrożenia Europejskiej agendy kultury

SEK(2010)904

**SPRAWOZDANIE KOMISJI DLA PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO, RADY,
EUROPEJSKIEGO KOMITETU EKONOMICZNO-SPOŁECZNEGO I KOMITETU
REGIONÓW**

w sprawie wdrożenia Europejskiej agendy kultury

1. WPROWADZENIE

Kultura leży u podstaw projektu europejskiego i stanowi fundament, na którym opiera się „jedność w różnorodności” Unii Europejskiej. Połączenie poszanowania dla różnorodności kulturowej i zdolności do jednoczenia się wokół wspólnych wartości zagwarantowały pokój, stabilność i solidarność, które panują w UE. W dobie globalizacji kultura może w wyjątkowy sposób przyczynić się do realizacji europejskiej strategii na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu, wspierającej stabilność, wzajemne zrozumienie i współpracę na całym świecie.

Przyjęcie Europejskiej agendy kultury¹ w 2007 r. otworzyło nowy rozdział we współpracy na szczeblu europejskim w odniesieniu do polityki w zakresie kultury. Po raz pierwszy wezwano wszystkich partnerów – instytucje europejskie, państwa członkowskie i społeczeństwo obywatelskie świata kultury – do połączenia wysiłków w celu osiągnięcia wyraźnie określonych wspólnych celów zatwierdzonych przez Radę²:

- propagowania różnorodności kulturowej i dialogu międzykulturowego;
- propagowania kultury jako katalizatora twórczości;
- propagowania kultury jako istotnego elementu stosunków międzynarodowych UE.

W celu wspierania współpracy w agendzie wprowadzono również metody pracy, które są nowością w dziedzinie kultury:

- otwartą metodę koordynacji (OMK) mającą na celu ściślejszą współpracę państw członkowskich w zakresie priorytetów określonych w planie prac w dziedzinie kultury na lata 2008-2010³,
- w większym stopniu zorganizowany dialog ze społeczeństwem obywatelskim w dziedzinie kultury za pośrednictwem różnych platform dyskusji i wymiany doświadczeń.

Cel niniejszego sprawozdania

Niniejsze sprawozdanie zawiera przegląd postępów na szczeblu europejskim i krajowym w kierunku osiągnięcia trzech celów agendy oraz ocenę pierwszych doświadczeń w zakresie nowych metod pracy w oparciu o krajowe sprawozdania przedłożone przez państwa

¹ http://eurlex.europa.eu/smartapi/cgi/sga_doc?smartapi!celexapi!prod!DocNumber&lg=en&type_doc=COMfina&an_doc=2007&nu_doc=0242&model=guicheti

² [http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32007G1129\(01\):PL:NOT](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32007G1129(01):PL:NOT)

³ [http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:42008X0610\(01\):PL:NOT](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:42008X0610(01):PL:NOT)

członkowskie i w oparciu o pracę grup działających w ramach otwartej metody koordynacji⁴ oraz platform⁵. W świetle dokonanej analizy Komisja sporządziła wnioski przedstawione w sekcjach 3.1.2 i 3.2.2.

Postępy w zapewnianiu odpowiedniego uwzględnienia aspektów kulturalnych we właściwej polityce UE („włączenie w główny nurt”) podkreślono przede wszystkim w dokumencie roboczym służb Komisji towarzyszącym niniejszemu sprawozdaniu.

2. POSTĘPY W KIERUNKU OSIĄGNIĘCIA CELÓW AGENDY

2.1. Cel agendy nr 1: propagowanie różnorodności kulturowej i dialogu międzykulturowego

Postępy można zauważyć w wielu dziedzinach.

W ramach **Europejskiego Roku Dialogu Międzykulturowego 2008**⁶ skoncentrowano się zarówno na podnoszeniu świadomości, jak i na rozwoju debaty politycznej na temat dialogu międzykulturowego. Nowa polityka i struktury stanowią spuściznę Roku w kilku państwach członkowskich, natomiast na szczycie UE osiągnięto porozumienie polityczne w sprawie konieczności propagowania kompetencji międzykulturowych⁷ i w sprawie roli dialogu międzykulturowego w stosunkach zewnętrznych⁸. Platforma na rzecz międzykulturowej Europy opublikowała i nadal propaguje dokument „Rainbow Paper” zawierający zalecenia dotyczące społeczeństwa obywatelskiego.

Poprawa warunków **mobilności artystów** i innych osób zawodowo działających w dziedzinie kultury została zapewniona zarówno dzięki skoncentrowaniu się przez grupę działającą w ramach otwartej metody koordynacji na przeszkodach dla mobilności i sposobach ich usuwania, np. poprzez ulepszone systemy informacyjne, oraz na roli organizacji pośredniczących, jak i dzięki trwającemu specjalnemu projektowi pilotażowemu o wartości 3 mln euro, w ramach którego opracowywane i testowane są nowe pomysły dotyczące wspierania mobilności⁹. Komisja prowadzi również szerszej zakrojonej działalność mającą na celu usunięcie wszystkich przeszkód, jakie napotykać obywatele europejscy w ramach wykonywania swoich praw jako obywateli Unii we wszystkich aspektach ich codziennego życia, i przed końcem roku wyda sprawozdanie w sprawie obywatelstwa.

Duński program artystów rezydentów DIVA wspiera przybywających artystów z dziedzin sztuk plastycznych, muzyki, literatury i sztuk dramatycznych. Przygotowywany jest program przeznaczony dla duńskich artystów, którzy chcą pracować za granicą. Nowy czeski program na rzecz działań twórczych i naukowych wspiera mobilność w celu tworzenia nowych dzieł.

Grupa działająca w ramach otwartej metody koordynacji ds. **wzajemnego udostępniania zbiorów muzealnych** przeprowadziła szczegółowe porównanie praktyk w kilku dziedzinach,

⁴ Sprawozdania końcowe grup działających w ramach otwartej metody koordynacji: http://ec.europa.eu/culture/our-policy-development/doc1565_en.htm

⁵ Zalecenia platform: http://ec.europa.eu/culture/our-policy-development/doc1199_en.htm

⁶ Zob. http://ec.europa.eu/culture/key-documents/doc539_en.htm

⁷ <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2008:141:0014:0016:PL:PDF>

⁸ http://ec.europa.eu/culture/our-policy-development/doc/ICD_external_relations_en.doc.pdf

⁹ http://ec.europa.eu/culture/our-programmes-and-actions/doc417_en.htm

w tym zachęt i przeszkód w wypożyczaniu zbiorów. Komisja przygotowuje badanie dotyczące zapobiegania i zwalczania nielegalnego obrotu dobrami kultury. W 2010 r. Parlament Europejski rozpoczął projekt pilotażowy mający na celu opracowanie systemu powiadamiania w zakresie dziedzictwa kulturowego.

Holandia prowadzi kampanię podnoszącą świadomość w odniesieniu do zwalczania nielegalnego obrotu dobrami kultury skierowaną do czterech grup docelowych: handlarzy dziełami sztuki, opinii publicznej, instytucji dziedzictwa kulturowego i organów ścigania. Program rządowy na Cyprze wspiera koszty przewozu i wystawienia zarówno przybywających, jak i wysyłanych dzieł sztuki.

Osiągnięcie efektu synergii między **edukacją i kulturą** było przedmiotem zainteresowania jednej z grup działających w ramach otwartej metody koordynacji oraz tematem platformy w sprawie dostępu do kultury. Na szczycie europejskim w konkluzjach w sprawie promowania pokolenia kreatywnego¹⁰ uznano, że ekspresja kulturowa i dostęp do kultury odgrywają istotną rolę w rozwijaniu kreatywności dzieci i młodzieży.

Słowenia przyjęła krajowe wytyczne na rzecz kształcenia kulturowego i artystycznego. Szwedzką inicjatywę kreatywnych szkół, mającą na celu promowanie współpracy między szkołami i sektorem kultury, podjęto w 97 % gmin. W departamencie edukacji każdej greckiej gminy istnieje stanowisko kierownika ds. kultury mającego za zadanie wzmocnienie powiązań między edukacją a kulturą. Belgijski program (wspólnoty flamandzkiej) „Dynamo3” zachęca szkoły do stworzenia długoterminowej wizji kształcenia artystycznego i kulturowego.

W komunikacie Komisji z 2008 r. „**Wielojęzyczność: atut dla Europy i wspólne zobowiązanie**” określono, co należy zrobić, aby różnorodność językową przekształcić w atut na rzecz solidarności i dobrobytu. Od tego czasu stworzono dwie platformy zorganizowanego dialogu obejmujące działalność gospodarczą i społeczeństwo obywatelskie.

W szeroko rozumianej dziedzinie dostępu do kultury również w obszarze cyfryzacji nastąpił postęp. W 2008 r. uruchomiono projekt **Europeana**. Komisja ogłosiła nowe środki mające na celu propagowanie cyfryzacji i dostępu on-line do dziedzictwa kulturowego w ramach Europejskiej agencji cyfrowej.

Estońska strategia cyfrowego dziedzictwa kulturowego na lata 2007-2010 obejmuje szereg e-usług mających na celu udostępnienie dziedzictwa, w tym współpracę między archiwami państwowymi, biblioteką narodową, nadawcami publicznymi i muzeami.

Jeśli chodzi o **umiejętność korzystania z mediów** rozumianą jako umiejętność uzyskania dostępu i krytycznej oceny treści mediów, w zaleceniu Komisji z 2009 r. wzywa się wszystkie państwa członkowskie i sektor medialny do podnoszenia świadomości ludzi w zakresie różnych rodzajów wiadomości medialnych, jakie napotykają. Poprzez program MEDIA 2007 i działania przygotowawcze MEDIA International przygotowywane są działania następcze.

Portugalia wprowadziła program z zakresu znajomości praw autorskich dla szkół mający na celu zwiększenie zrozumienia przez młodzież wartości twórczości i różnorodności

¹⁰ <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2009:301:0009:0011:PL:PDF>

kulturowej. Słowacja przyjęła koncepcję edukacji medialnej przygotowaną we współpracy ze społeczeństwem obywatelskim oraz instytucjami kształcącymi i medialnymi.

Również w celu promowania dostępu do kultury Komisja zaproponowała **znak dziedzictwa europejskiego**¹¹ w celu wykorzystania obecnej inicjatywy międzyrządowej. Znakiem oznaczano by miejsca, które upamięniają lub są symbolem europejskich ideałów, integracji i historii. Podstawą dla przyznania znaku byłyby kryteria obejmujące edukacyjny wymiar obiektów, w szczególności dla młodzieży.

2.2. Cel agendy nr 2: propagowanie kultury jako katalizatora twórczości

Działania w zakresie współpracy skupiono na przedsiębiorstwach z branży kultury i branży twórczej oraz na wkładzie inwestycji strategicznych przeznaczonych na kulturę w rozwój regionalny i lokalny. Zarówno na szczeblu europejskim, jak i krajowym potencjał **kultury w zakresie wspierania twórczości i innowacji** a tym samym do przyczyniania się do powstania środowiska sprzyjającego wzrostowi i zatrudnieniu staje się coraz bardziej wyraźny, co potwierdzają konkluzje Rady w sprawie kultury jako katalizatora kreatywności i innowacji¹².

Polska kampania „Kultura się liczy!” podkreśla rolę kultury zarówno w gospodarce, jak i życiu społecznym. We włoskiej białej księdze z 2009 r. w sprawie kreatywności analizuje się model kreatywności i twórczości kulturalnej oraz proponuje działania mające na celu zwiększenie kreatywności.

Również w ramach **Europejskiego Roku Kreatywności i Innowacji 2009** badano, w jaki sposób kultura przyczynia się do innowacji zarówno w zakresie gospodarki, jak i życia społecznego. W *Manifeście Ambasadorów Roku*¹³ podkreślono kreatywność, którą można pobudzić, tworząc powiązania między sztuką, filozofią, nauką i działalnością gospodarczą.

W debacie odwołano się do kilku **badania** przeprowadzonych w imieniu Komisji, a w szczególności do badania z 2009 r. w sprawie wpływu kultury na kreatywność, badania z 2010 r. w sprawie przedsiębiorczości w przedsiębiorstwach z branży kultury i branży twórczej oraz do sprawozdania tematycznego przedstawionego przez Eurydice w sprawie edukacji artystycznej i kulturowej w europejskich szkołach.

Przedsiębiorstwa z branży kultury i branży twórczej stanowiły szczególny przedmiot zainteresowania, co na szczeblu UE w kwietniu 2010 r. zaowocowało publikacją zielonej księgi w sprawie sposobów stworzenia otoczenia, w którym ten sektor może wykorzystać swój potencjał w celu przyczynienia się do inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu. Powyższa zielona księga w znacznym stopniu opiera się na pracy zarówno grupy działającej w ramach otwartej metody koordynacji, jak i platformy w sprawie przedsiębiorstw z branży kultury i branży twórczej, aby przygotować konsultacje w sprawie zagadnień, takich jak dostęp do finansowania, potrzeby w zakresie umiejętności prowadzenia kreatywnej przedsiębiorczości oraz innowacyjne partnerstwa z innymi sektorami gospodarki¹⁴.

¹¹ http://ec.europa.eu/culture/our-programmes-and-actions/doc2519_en.htm

¹² http://ec.europa.eu/culture/our-policy-development/doc/CONS_NATIVE_CS_2009_08749_1_EN.pdf

¹³ http://www.create2009.europa.eu/about_the_year/manifesto.html

¹⁴ Zob. również deklarację z Amsterdamu pod adresem <http://85.92.129.90/~workshop/>

W październiku 2009 r. opublikowano dokument zawierający spostrzeżenia w sprawie wyzwania, jakie stanowi stworzenie europejskiego jednolitego rynku w dziedzinie gospodarki cyfrowej dla treści kreatywnych, takich jak książki, muzyka, filmy i gry wideo. W dokumencie analizuje się przeszkody dla swobodnego obrotu treściami kreatywnymi w Internecie i rozpoczyna konsultacje społeczne w sprawie niektórych środków mających na celu stworzenie prawdziwego jednolitego rynku.

Strategia kreatywna Wielka Brytania z 2008 r. odnosi się do najważniejszych zagadnień dla interwencji rządowej w odniesieniu do przedsiębiorstw z branży twórczej: umiejętności i talentu, innowacji, własności intelektualnej oraz wspierania przedsiębiorstw z branży twórczej. Nowa litewska strategia na rzecz rozwoju przedsiębiorstw z branży twórczej obejmuje wsparcie dla krajowej sieci inkubatorów przedsiębiorczości w branży twórczej. Fińska strategia rozwoju na rzecz gospodarki kreatywnej jest ukierunkowana na zatrudnienie, przedsiębiorczość i opracowywanie produktów w sektorze przedsiębiorstw z branży twórczej.

Coraz bardziej docenia się również wkład **kultury w rozwój lokalny i regionalny**. Z funduszu spójności przeznaczono na lata 2007-2013 6 mld euro na cele związane z kulturą, które obejmują ochronę i zachowanie dziedzictwa kulturowego, stworzenie infrastruktury kulturalnej i wsparcie usług kulturalnych. Dodatkowe środki przyznaje się w ramach rozdziałów, takich jak turystyka, rewitalizacja obszarów miejskich, promowanie MŚP i społeczeństwo informacyjne. W badaniu przeanalizowano wkład kultury w rozwój lokalny i regionalny oraz zawarto praktyczne narzędzie dla podmiotów kulturalnych i osób odpowiedzialnych za wyznaczanie kierunków polityki na szczeblu regionalnym i lokalnym. Podczas przygotowywania przyszłej polityki spójności, która ma obowiązywać od 2014 r., należy skorzystać z wniosków wyciągniętych z projektów i badań w celu opracowania instrumentów, które uwolnią pełny potencjał w dziedzinie kultury, w szczególności potencjał przedsiębiorstw z branży twórczej. Sektory kulturalny i twórczy należy włączyć do głównego nurtu zintegrowanych strategii rozwoju regionów i miast przy współudziale władz publicznych reprezentujących różne obszary polityki i odpowiednich przedstawicieli społeczeństwa obywatelskiego.

W 2009 r. rozpoczęto irlandzką inicjatywę na rzecz turystyki kulturalnej mającą na celu zwiększenie współpracy między dziedzinami sztuki, kultury i turystyki. Nowa wyspecjalizowana jednostka ds. turystyki kulturalnej rumuńskiego Ministerstwa Kultury promuje współpracę międzyresortową mającą na celu wykorzystanie pełnego potencjału dziedzictwa materialnego i niematerialnego.

Opracowanie metodologii tworzenia zharmonizowanych statystyk w dziedzinie kultury okazało się wyzwaniem, które można podjąć poprzez proces otwartej metody koordynacji. Od września 2009 r. Eurostat wspiera sieć współpracujących ze sobą krajowych służb statystycznych. Przez dwa lata powyższa sieć, koordynowana przez Ministerstwo Kultury w Luksemburgu, opracuje ramy metodologiczne w zakresie statystyk kultury, przedsiębiorstw z branży kultury i branży twórczej, wydatków publicznych i prywatnych na kulturę oraz udziału w życiu kulturalnym i wpływu społecznego kultury.

2.3. Cel agendy nr 3: propagowanie kultury jako istotnego elementu stosunków międzynarodowych UE

UE jako strona Konwencji UNESCO w sprawie ochrony i promowania różnorodności form wyrazu kulturowego¹⁵ zobowiązała się do włączenia wymiaru kulturowego jako elementu w swoich stosunkach z krajami i regionami partnerskimi.

Po przyjęciu agendy utworzono nowe ramy strategiczne dla kultury w stosunkach zewnętrznych UE. Kulturę coraz powszechniej postrzega się jako strategiczny czynnik rozwoju politycznego, społecznego i gospodarczego. Na nowe inicjatywy uruchomiono zwiększone środki finansowe; od 2007 r. ponad 100 mln euro przeznaczono na kulturę w państwach trzecich oraz na współpracę regionalną.

Znacznie zwiększono wsparcie UE na rzecz współpracy kulturalnej w regionie objętym **europejską polityką sąsiedztwa**. W 2009 i 2010 r. na tym regionie skoncentrowano specjalne działania europejskiego programu Kultura, a w 2011 r. ma zostać rozpoczęta nowa inicjatywa na rzecz współpracy regionalnej i międzyregionalnej.

W ramach **Unii dla Śródziemnomorza** trwa przygotowywanie nowej strategii Euromed w sprawie kultury. Komisja przeprowadziła ocenę potrzeb oraz konsultacje; doraźna grupa robocza wyznaczona przez partnerów opracuje strategię, która zostanie zaproponowana ministrom.

W **krajach objętych procesem rozszerzenia** główne wysiłki na rzecz odbudowy dziedzictwa kulturowego uzupełniono skoncentrowaniem się na niezależnych organizacjach, dzięki specjalnemu wezwaniu do stworzenia nowego IPA nakierowanego na wspieranie rozwoju społeczeństwa obywatelskiego. Kultura stanowi również oś dialogu i współpracy w zakresie polityki w nowym **Partnerstwie Wschodnim** powołanym w 2009 r. Program ds. Kultury Partnerstwa Wschodniego, który ma zostać uruchomiony w 2010 r., ma na celu wzmocnienie zdolności podmiotów kulturalnych, wspieranie powiązań regionalnych i przyczynienie się do rozwoju polityki w zakresie kultury sprzyjającej włączeniu społecznemu w krajach partnerskich.

W 2008 r. Słowenia gościła konferencję, podczas której rozpoczęto proces lublański oparty na odbudowie dziedzictwa kulturowego w południowo-wschodniej Europie.

Coraz bardziej docenia się również rolę, jaką kultura odgrywa w **polityce rozwoju**. W 2009 r. Komisja rozpoczęła proces mający na celu zwiększenie roli kultury w rozwoju, oparty na wspólnych wysiłkach wszystkich zainteresowanych stron. W celu monitorowania postępów i wkładu w opracowanie 10. programu ds. kultury wewnątrz AKP finansowanego z EFR¹⁶ ustanowiono komitet specjalistów z państw AKP i UE.

Hiszpańska strategia na rzecz kultury i rozwoju z 2007 r. opiera się na zasadach Konwencji UNESCO.

W dziedzinie **stosunków handlowych** UE nadal uwzględnia szczególnie podwójny (gospodarczy i kulturowy) charakter sektora audiowizualnego jako czynnika kierującego

¹⁵ Ponad 110 ratyfikacji do kwietnia 2010 r.

¹⁶ Zob. http://www.culture-dev.eu/pages/en/en_accueil.html

przekazywaniem informacji na temat tożsamości i wartości w odpowiednich dwustronnych i wielostronnych negocjacjach. Jednocześnie zgodnie z Konwencją UNESCO, poprzez podpisanie protokołu w sprawie współpracy kulturalnej w ramach Umowy o partnerstwie gospodarczym z państwami Cariforum¹⁷, uznano potrzebę zapewnienia preferencyjnego traktowania krajów rozwijających się w dziedzinie form wyrazu kulturowego jako sposobu wspierania bardziej zrównoważonej wymiany.

Nowe umowy w sprawie koprodukcji filmowej między Francją i krajami partnerskimi zawierają jako rzecz oczywistą odniesienie do Konwencji UNESCO.

Kolejnym krokiem naprzód były **partnerstwa dwustronne** z rozwiniętymi lub wschodzącymi krajami partnerskimi. W 2009 r. w Moskwie odbyło się seminarium wysokiego szczebla „Rosja-UE: punkty planu działania w ramach współpracy kulturalnej” współorganizowane przez UE i rosyjskie Ministerstwo Kultury. W 2010 r. ustanowiono partnerstwo na rzecz kultury w ramach wymiaru północnego. Strategiczne partnerstwo UE z Brazylią ma wymiar kulturowy, co potwierdza podpisanie w 2009 r. wspólnej strategii między Komisją Europejską i brazylijskim Ministerstwem Kultury. Strategiczne partnerstwo między UE i Meksykiem zostało oficjalnie zawarte w październiku 2008 r. Dialog polityczny między Komisją Europejską i chińskim Ministerstwem Kultury rozpoczęto w maju 2009 r. Specjalne działania programu Kultura wspierają projekty współpracy m.in. z Chinami, Indiami i Brazylią.

W dziedzinie audiowizualnej działania przygotowawcze **MEDIA International** mają na celu zbadanie sposobów wzmacniania współpracy między specjalistami sektora audiowizualnego z Europy i państw trzecich oraz pobudzenie dwukierunkowego przepływu dzieł kinematograficznych i audiowizualnych. Wsparcie będzie kontynuowane w ramach programu MEDIA Mundus, następcy MEDIA International, ze środkami w wysokości 15 mln euro na lata 2011-2013.

3. METODY PRACY ORAZ PARTNERSTWA

Komisja zaproponowała w agendzie kilka nowych metod pracy, w szczególności otwartą metodę koordynacji i bardziej zorganizowany dialog z sektorem kultury.

3.1. Otwarta metoda koordynacji

3.1.1. Pierwsze doświadczenia

W planie prac Rady w sprawie kultury na lata 2008-2010 ustanowiono cztery grupy ekspertów do wspólnej pracy w ramach otwartej metody koordynacji w celu wymiany doświadczeń i sporządzenia zaleceń dotyczących tematów priorytetowych określonych w planie prac:

- przedsiębiorstw z branży kultury i branży twórczej;
- synergii kultury i edukacji;

¹⁷ Zróżnicowane porozumienia i protokoły wdrażające i propagujące Konwencję UNESCO zostały podpisane także z Koreą Południową i są finalizowane z krajami andyjskimi i środkowoamerykańskimi.

- mobilności artystów i innych osób zawodowo działających w dziedzinie kultury;
- wzajemnego udostępniania zbiorów muzealnych.

Chociaż w planie prac określono cele dla każdej grupy, proces uzgadniania poszczególnych dziedzin okazał się jednak dla tych grup znacznym wyzwaniem i w niektórych przypadkach opóźnił skuteczne rozpoczęcie działań.

W przypadku większości tematów grupy skoncentrowały się na wymianie doświadczeń w celu opracowania zaleceń w zakresie polityki. W niektórych przypadkach położono nacisk na bardziej systematyczne gromadzenie i analizę informacji na temat praktyk krajowych.

Mimo że trudno jest wyciągnąć zdecydowane wnioski po zaledwie dwóch latach doświadczenia, zarówno Komisja, jak i państwa członkowskie uważają, że otwarta metoda koordynacji zasadniczo stanowi skuteczny sposób współpracy w dziedzinie kultury.

Okazało się, że proces otwartej metody koordynacji stanowi dobre ramy dla tworzenia sieci kontaktów i wzajemnego uczenia się między administracjami krajowymi. Chociaż wszystkie grupy miały na celu opracowanie zaleceń w zakresie polityki, głównym wyzwaniem pozostaje ukierunkowanie ich na kształtowanie polityki na szczeblu UE i krajowym oraz powiązanie prac grup z pracami prezydencji w Radzie oraz Komisji.

3.1.2. *Wyzwania na przyszłość*

Działania dotyczące współpracy w ramach otwartej metody koordynacji będą skoncentrowane na zagadnieniach i wynikach, do których mogą się odnieść państwa członkowskie i Komisja w konkretnych dziedzinach swoich kompetencji, co przyczyni się do postępów w realizowaniu celów agendy.

Ścisłejsze powiązanie prac grup działających w ramach otwartej metody koordynacji, Komisji oraz Rady, i w szczególności jej prezydencji, będzie wspierać powyższe działania. Prezydencje powinny świadomie odpowiadać za priorytety, zapewniając, że programy prezydencji i prace Rady będą się opierać na wynikach otwartej metody koordynacji.

Posiedzenia dyrektorów generalnych ministerstw kultury okazały się skutecznym forum dla strategicznej refleksji i mogą potencjalnie stać się ważnym kanałem rozpowszechniania wyników pochodzących z otwartej metody koordynacji i zapoznawania się z nimi. Należy przewidzieć bardziej systematyczne organizowanie posiedzeń dyrektorów generalnych w ramach każdej prezydencji, podczas których zgodnie z priorytetami prezydencji badano by wyniki co najmniej jednej grupy działającej w ramach otwartej metody koordynacji.

W świetle sugestii zawartych w sprawozdaniach krajowych państw członkowskich oraz przedstawionych przez uczestników procesu otwartej metody koordynacji Komisja proponuje następujące sposoby zwiększenia skutecznej współpracy:

- państwa członkowskie za pośrednictwem odpowiednich organów Rady powinny określić zarówno ogólną tematykę, jak i bardziej szczegółowe tematy, którymi powinny się zająć grupy działające w ramach otwartej metody koordynacji. Realistycznym ograniczeniem jest maksymalnie 4-5 grup tematycznych, co umożliwi Komisji skuteczne wsparcie procesu i zapewni Radzie, w szczególności jej prezydencjom, wystarczające możliwości do zapoznania się z wynikami pracy grup. Tematy w każdej grupie należy rozpatrywać sukcesywnie i formułować w

stosownym czasie. Czteroletnia perspektywa zapewni stabilną współpracę, przegląd śródkresowy oraz istotne postępy w poszczególnych tematach;

- Rada powinna również ustalić docelowe wyniki dla każdego tematu, takie jak sprawozdania analityczne, kompendia dobrych praktyk lub zalecenia w zakresie polityki, oraz powinna określić możliwości rozpowszechniania informacji, w tym konferencje w ramach prezydencji, posiedzenia dyrektorów generalnych, wydarzenia organizowane przez platformy sektora kultury lub z udziałem tych platform oraz seminaria organizowane przez Komisję;
- w tym kontekście każda grupa określi swoje metody pracy - od posiedzeń plenarnych w Brukseli po działania w ramach partnerskiego uczenia się organizowane przez państwo przyjmujące. Tak jak obecnie, grupom przewodniczyć będzie jeden lub dwóch przewodniczących powołanych i zatwierdzonych przez komitet doradczy wspólnoty;
- jasno określone tematy powinny ułatwić państwom członkowskim wyznaczenie członków grup o odpowiednim profilu. Rejestrację można powtarzać co roku, dla zapewnienia, że członkowie mają profile najbardziej odpowiadające tematom, które będą poruszane w danym roku. Niektóre tematy mogą wymagać pogłębionej wiedzy merytorycznej, inne – szerszej wizji politycznej. Bez względu na to, czy powołuje się ekspertów merytorycznych wywodzących się ze środowiska akademickiego lub społeczeństwa obywatelskiego, czy spośród urzędników ministerstwa (lub z obu kategorii), w każdej sytuacji konieczne jest ściśle powiązanie z kształtowaniem polityki i skuteczne wsparcie ze strony ministerstwa;
- okazało się, że rozmiar grup działających w ramach grup otwartej metody koordynacji z 22-27 uczestniczącymi państwami członkowskimi ma zarówno wady, jak i zalety oraz że w praktyce preferowanym forum do dyskusji były mniejsze podgrupy. Celem pozostaje aktywna wymiana doświadczeń oraz dyskusja. Może to oznaczać na przykład dzielenie się praktykami, organizowanie wizyt w ramach partnerskiego uczenia się lub opracowanie studium przypadku. Sukcesywne rozpatrywanie poszczególnych tematów przez okres czterech lat powinno ułatwić państwom członkowskim określenie dyskusji, w których chcą aktywnie uczestniczyć;
- program Kultura powinien zapewnić grupom wsparcie, w szczególności w przypadku partnerskiego uczenia się i rozpowszechniania informacji.

Przyjęte metody pracy ułatwią promowanie zapoznawania się z wynikami otwartej metody koordynacji. Dzięki jasno określonym tematom, docelowym wynikom i możliwościom rozpowszechniania wyników współpraca państw członkowskich za pośrednictwem otwartej metody koordynacji będzie przebiegała w ramach wyraźniej określonych najważniejszych etapów. Celem nadrzędnym jest ściślejsze powiązanie prac grup działających w ramach otwartej metody koordynacji, Komisji oraz Rady, i w szczególności jej prezydencji.

3.2. Zorganizowany dialog z sektorem kultury

3.2.1. Pierwsze doświadczenia

Komisja dalej zobowiązuje się do dialogu z sektorem kultury w celu zapewnienia, że głos sektora będzie wyraźnie słyszalny w debacie politycznej na szczeblu europejskim.

Od 2007 r. zorganizowany dialog między Komisją i sektorem odbywa się za pośrednictwem dwóch głównych struktur: platform tematycznych organizowanych przez europejskie stowarzyszenia oraz Europejskiego Forum Kultury.

W przededniu Europejskiego Roku Dialogu Międzykulturowego 2008 w sektorze utworzono „Rainbow Platform”, platformę kontaktów między społeczeństwem obywatelskim i Komisją, mającą na celu planowanie i wspieranie obchodów Roku. Następnie przekształciła się ona w platformę na rzecz Europy międzykulturowej („Platform for Intercultural Europe”). W oparciu o ten przykład w połowie 2008 r. Komisja opublikowała otwarte zaproszenie do wyrażenia zainteresowania mające na celu zachęcenie organizacji kulturalnych o silnym europejskim wymiarze do stworzenia dwóch dodatkowych platform: w sprawie dostępu do kultury i w sprawie przedsiębiorstw z branży kultury i branży twórczej.

Każda platforma opracowała zalecenia w zakresie polityki i przedstawiła je szerszemu sektorowi podczas Europejskiego Forum Kultury w 2009 r.

Jedną z najważniejszych korzyści zgłoszonych przez platformy jest głębszy i bardziej powszechny dialog z sektorem kultury. Zorganizowany dialog stał się zaproszeniem dla podmiotów bardzo zróżnicowanego sektora kultury do znalezienia wspólnej płaszczyzny. Sektor jest lepiej poinformowany w zakresie procesów polityki i jest bardziej otwarty na włączenie się do polityki.

W zależności od realizacji priorytetów sektor może mieć jednak trudności z określeniem najbardziej odpowiednich partnerów i inicjatyw politycznych w związku z poszczególnymi tematami. Ścisłejsze powiązanie dialogu społeczeństwa obywatelskiego z pracą Komisji, grup działających w ramach otwartej metody koordynacji i państw członkowskich w Radzie pozwoli wyraźniej określić, kiedy i gdzie należy wprowadzić zalecenia.

3.2.2. Wyzwania na przyszłość

W świetle sugestii przedstawionych przez platformy i zawartych w krajowych sprawozdaniach państw członkowskich Komisja proponuje następujące sposoby zwiększenia skutecznej współpracy:

- każda platforma tematyczna powinna odpowiadać dziedzinie polityki otwartej metody koordynacji i być z nią powiązana w celu prowadzenia wspólnej refleksji i debaty w sprawie tematów priorytetowych. Komisja nadal będzie utrzymywać dwustronne kontakty z platformami i zaproponuje coroczne posiedzenie z zarządami platform;
- odbywające się co dwa lata Europejskie Forum Kultury nadal jest najlepszą okazją do dialogu między społeczeństwem obywatelskim i osobami odpowiedzialnymi za wyznaczanie kierunków polityki. Forum z 2009 r. podkreśliło postępy poczynione we włączaniu kultury do głównego nurtu odpowiedniej polityki europejskiej i przyciągnęło ponad 1 000 uczestników. Potrzebne są jednak również wydarzenia na

mniejszą skalę, które umożliwią omówienie konkretnych zagadnień. Przyszłe dyskusje i wydarzenia w zakresie rozpowszechniania informacji organizowane przez platformę powinny skupić uczestników z sektora, odpowiedniej grupy działającej w zakresie otwartej metody koordynacji, państw członkowskich i osoby odpowiedzialne za wyznaczanie kierunków polityki w Europie. Zbadane zostaną alternatywy w stosunku do finansowania pochodzącego z dotacji; doświadczenie z etapu pilotażowego wskazuje, że dotacje przyznane na projekty mogą być lepiej dostosowane do wspierania działań platform;

- w niektórych państwach członkowskich nastąpił pozytywny rozwój zorganizowanego dialogu ze społeczeństwem obywatelskim świata kultury. Na Węgrzech rada ds. polityki sektora kultury jednoczy przedstawicieli rządu, osoby zawodowo działające w dziedzinie kultury, organy finansowania i związki zawodowe. W Rumunii pilotażowa platforma dialogu przekształciła się w departament na rzecz zaangażowania zainteresowanych stron w Ministerstwie Kultury i Dziedzictwa Narodowego.

Bardziej ukierunkowany dialog ze społeczeństwem obywatelskim świata kultury przyczyni się do większego powiązania wspólnych wysiłków z priorytetami polityki. Platformy tematyczne odpowiadające tematom, które są rozpatrywane w ramach otwartej metody koordynacji, ułatwią przekształcenie praktyki i wiedzy społeczeństwa obywatelskiego w kształtowanie polityki.

4. DALSZA DROGA

Doświadczenie zdobyte od czasu przyjęcia agendy wyraźnie wykazało potencjał współpracy w odniesieniu do polityki w zakresie kultury na szczeblu europejskim, czy to za pośrednictwem wymiany doświadczeń między państwami członkowskimi w celu dostosowania polityki w oparciu o najlepsze praktyki, większego wkładu społeczeństwa obywatelskiego świata kultury w kształtowanie polityki, czy bardziej spójnego podejścia do kultury w związanych z nią obszarach polityki.

Obecny **szerszy kontekst** jeszcze bardziej zwiększa znaczenie wzmocnienia współpracy.

Strategia „Europa 2020” zaproponowana przez Komisję ma na celu skierowanie Europy z powrotem na ścieżkę długoterminowego rozwoju za pomocą środków służących propagowaniu inteligentnego i zrównoważonego wzrostu sprzyjającego włączeniu społecznemu. W tych ramach kultura może odgrywać fundamentalną rolę za pośrednictwem m.in. projektów przewodnich, takich jak „Unia innowacji” (kreatywna ekologia, innowacje pozatechnologiczne), agenda cyfrowa (umiejętność korzystania z mediów, nowe otoczenie dla twórczości i dostęp do kultury) oraz „Nowe umiejętności w nowych miejscach pracy” (kompetencje międzykulturowe i umiejętności przekrojowe). Rola kultury w rozwoju regionalnym i lokalnym powinna zostać podkreślona w ramach polityki spójności (kreatywne i międzykulturowe miasta i regiony). Poza granicami UE rola kultury w polityce rozszerzenia i w stosunkach zewnętrznych powinna być nadal rozwijana (nadanie Europie miana *najlepszego* miejsca do tworzenia, propagując zrównoważoną wymianę i współpracę kulturalną z resztą świata).

Przez zwiększenie skutecznej współpracy propozycje przedstawione w niniejszym sprawozdaniu mają na celu zapewnienie pełnego wkładu kultury w inteligentny i zrównoważony rozwój Europy sprzyjający włączeniu społecznemu.

5. WNIOSEK

Oczekuje się, że Parlament Europejski, Rada, Komitet Regionów i Komitet Ekonomiczno-Społeczny odpowiedzą na niniejsze sprawozdanie.

Oczekuje się również, że Rada podejmie odpowiednie kroki w celu ustalenia zestawu ogólnych zagadnień tematycznych i szczegółowych tematów priorytetowych, które mają zostać podjęte w ramach otwartej metody koordynacji.

Komisja proponuje przedstawianie sprawozdań tematycznych z postępów w zakresie uzgodnionych tematów w oparciu o wyniki otwartej metody koordynacji, pracę platform zorganizowanego dialogu i dobrowolny wkład państw członkowskich.